

FI

FI

FI



EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 12.12.2003
KOM(2003) 776 lopullinen

-

**KOMISSION TOINEN ARVIOINTIKERTOMUS NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN
PARLAMENTILLE**

**neuvoston 24. syyskuuta 1998 antaman alaikäisten ja ihmisarvon suojelua käsittelevän
suosituksen soveltamisesta**

KOMISSIION TOINEN ARVIOINTIKERTOMUS NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN PARLAMENTILLE

neuvoston 24. syyskuuta 1998 antaman alaikäisten ja ihmisarvon suojelua käsittelevän suosituksen soveltamisesta

1.	Johdanto	3
2.	Kyselylomake.....	5
3.	Tulokset.....	5
3.1.	Internet	5
3.1.1.	Itsesääntely ja käytäntesäännöt	5
3.1.2.	Laiton ja haitallinen sisältö	7
3.1.3.	Suodatus ja koulutus	8
3.1.4.	Eurooppalainen ja kansainvälinen yhteistyö	10
3.1.5.	UMTS 10	
3.1.6.	Verkkojutteluryhmien valvonta	11
3.1.7.	Vastineoikeus	11
3.2.	Televisio- ja radiolähetykset	11
3.2.1.	Suodatusjärjestelmät	13
3.3.	Medialukutaito	13
3.4.	Luokitus.....	14
3.4.1.	Elokuvien, videokasettien ja DVD-levyjen luokitusjärjestelmien kehittyminen vuodesta 2000 lähtien.....	14
3.4.2.	Luokitusjärjestelmien hajanaisuus	14
3.5.	Videopeliohjelmistot.....	15
3.6.	Rotuun, sukupuoleen tai kansallisuuteen perustuvan syrjinnän vastaiset toimenpiteet.	16
3.7.	Kuluttajayhdistykset.....	16
4.	Päätelmät	17
	Liite	19

1. JOHDANTO

Neuvosto antoi 24. syyskuuta 1998 suosituksen Euroopan audiovisuaalisia ja tietopalveluja tuottavien yritysten kilpailukykyyn parantamisesta edistämällä kansallisia järjestelmiä, joiden tarkoituksena on saattaa alaikäisten ja ihmisarvon suojelu vertailukelpoiselle ja tehokkaalle tasolle (98/560/EY)¹ ('suositus'). Tämä suositus on EU:n ensimmäinen oikeustoimi, jolla puututaan audiovisuaalisiin ja tietopalveluihin ja joka kattaa kaikki levitysmuodot televisio- ja radiolähetyksistä Internetiin.

Suosituksen III osan 4 kohdassa kehoitetaan komissiota esittämään Euroopan parlamentille ja neuvostolle arviointikertomus suosituksen vaikutuksista kahden vuoden kuluttua suosituksen antamisesta.

Suosituksen vaikutuksia arvioitiin ensimmäisen kerran vuonna 2000. Ensimmäinen kertomus julkaistiin vuonna 2001: komission arviointikertomus neuvostolle ja Euroopan parlamentille neuvoston 24. syyskuuta 1998 antaman alaikäisten ja ihmisarvon suojelua käsittelevän suosituksen soveltamisesta². Siinä todettiin, että suosituksen soveltaminen oli jo tuolloin yleisesti erittäin tyydyttävää. Kulttuuriasioita käsittelevän neuvoston kokouksessa 21. kesäkuuta 2001 hyväksyttiin päätelmät arviointikertomuksesta ja Euroopan parlamentti hyväksyi 11. huhtikuuta 2002 tästä arviointikertomuksesta päätöslauselman³, jossa se kehotti komissiota laatimaan ajallaan, mieluummin 31. joulukuuta 2002 mennessä, uuden kertomuksen.

Tämä asiakirja on komission toinen kertomus Euroopan parlamentille ja neuvostolle ja se perustuu tämän kertomuksen liitteessä I olevaan, jäsenvaltioille ja unioniin liittyville valtiolle esitettyyn kyselyyn saatuihin vastauksiin.

Digitaalisten viestimien, erityisesti Internetin, digitaalisen televisio- ja radiotoiminnan ja videopelien kehitys muodostaa edelleen merkittävän haasteen Euroopan unionin audiovisuaalipolitiikalle ja erityisesti alaikäisten suojelulle.

Vuonna 1989 annettiin televisio ilman rajoja -direktiivi⁴, joka on audiovisuaalisia palveluja säätelevä pääväline EU:n lainsäädännössä ja jota tarkistettiin vuonna 1997 teknologian ja markkinoiden kehitystä seuraten. Televisio ilman rajoja -direktiivissä säädetään myös alaikäisten suojelusta televisiolähetysten haitalliselta sisällöltä joko lähetyisaikaa rajoittamalla tai teknisin keinoin. Televisio ilman rajoja -direktiivistä vuonna 2003 järjestetystä julkisesta kuulemisesta⁵ kävi ilmi, että suosituksessa esitettyjen periaatteiden asianmukaisuudesta vallitsee laaja yksimielisyys.

Televisio ilman rajoja -direktiiviä on täydennetty erityisesti neuvoston direktiivillä 2000/31/EY tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista (direktiivi sähköisestä kaupankäynnistä)⁶.

¹ EYVL L 270, 7.10.1998, s.48.

² KOM (2001) 106 lopullinen, 27.2.2001.

³ C5-0191/2001 - 2001/2087(COS)

⁴ Neuvoston direktiivi 89/552/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 97/36/EY.

⁵ http://www.europa.eu.int/comm/avpolicy/regul/review-tw2003/consult_en.htm.

⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/31/EY, annettu 8.6.2000, EYVL L 178 , 17.7.2000 s. 1.

Tällä direktiivillä selkeytetään tiettyjä oikeuskäsitteitä ja yhdenmukaistetaan tiettyjä seikkoja, jotta sisämarkkinoita voitaisiin täysimääräisesti hyödyntää tietoyhteiskunnan palveluissa. Sähköisen kaupankäynnin direktiivin useilla säännöksillä suojellaan myös alaikäisiä.

Parantaakseen Internetin käyttöturvallisuutta Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyivät 25. tammikuuta 1999 yhteisön monivuotisen toimintasuunnitelman, joka koskee Internetin käyttöturvallisuuden parantamista maailmanlaajuisten verkkojen laitonta ja haitallista sisältöä torjumalla⁷ ('Internetin käyttöturvallisuuden parantamista koskeva toimintasuunnitelma'). Euroopan parlamentti ja neuvosto päättivät 16. kesäkuuta 2003 jatkaa Internetin käyttöturvallisuuden parantamista koskevaa toimintasuunnitelmaa kahdella vuodella⁸. Internetin käyttöturvallisuuden parantamista koskevan jatkettun toimintasuunnitelman tarkoituksena on edelleen edistää Internetin käyttöturvallisuutta maailmanlaajuisten verkkojen laitonta ja haitallista sisältöä torjumalla, mutta siinä on nyt myös toimenpiteitä, joilla kannustetaan tiedonvaihtoon ja koordinaatioon jäsenvaltioissa kaikkien asiaan liittyvien tahojen kanssa, ja erityisiä säännöksiä unioniin liittyville valtioille.

Audiovisuaalisen sisällön luokituksella on ratkaiseva merkitys alaikäisten suojelussa. Komissio on teettänyt riippumattoman tutkimuksen *Study on the rating practice used for audiovisual works in the European Union* (tutkimus audiovisuaalisten teosten luokituskäytännöstä Euroopan unionissa)⁹. Tutkimuksessa tarkastellaan eri välineitä ja eri lähetystapoja (televisiota, elokuvia, interaktiivisia pelejä, Internetiä) vertailevia luokitusjärjestelmiä.

Luokittelu voi vaihdella EU:n ja ETA:n jäsenvaltioiden välillä, mutta myös yksittäisessä jäsenvaltiossa jakelukanavien mukaan, eli sen mukaan onko kyseessä elokuvat, televisio, DVD-levyt vai videokasetit. Tämän perusteella sama elokuva voidaan samassa jäsenvaltiossa luokitella eri tavoin. Tilanne on sitäkin monimutkaisempi, kun tietystä elokuvasta voidaan valmistaa oheistuotteita ja -palveluja, kuten videopelejä ja Internetin www-sivuja, ja kun vastaisuudessa elokuva voidaan jopa ladata Internetistä. Tutkimuksessa pyritään tämän vuoksi tuomaan esiin EU:n ja ETA:n eri jäsenvaltioiden luokituskäytännöt eri jakelukanavien mukaan ja arvioimaan kansallisessa lainsäädännössä ja toimintatavoissa esiintyvien luokitteluerojen vaikutuksia elokuvien markkinointiin ja jakeluun. Siinä tarkastellaan myös luokitteluerojen aiheuttamaa hämmennystä alaikäisten suojelusta vastuussa olevissa henkilöissä.

Tutkijat päättelivät lähinnä, että vaikka toimiala ja kuluttajat eivät ehdottomasti vaadi yhdenmukaistamista, niin rakenteellisia paineita johdonmukaisuuden lisäämiseen on. Näitä paineita aiheuttaa ennen kaikkea sosiaalisten ja teknologisten muutosten vauhdittaman globalisaation ja lähentymisen yhteisvaikutus. Tutkijat uskovat, että globalisaatio- ja lähentymissuuntaukset aiheuttavat yhdessä aikaa myöten valtavan paineen nykyistä yhdenmukaisemman luokitusjärjestelmän toteuttamiseksi. Tämä paine lisää myös eri jakelumenetelmien määrää ja vaihtelevuutta, mikä puolestaan vähentää huomattavasti viranomaisten ennakkoluokitusmahdollisuuksia. Tämän vuoksi olisi panostettava jälkikäteen tehtävään luokitteluun ja yhteissääntelyn muotoihin, joihin kuuluvat myös tehokkaat ja toimivat kanavat kuluttajien valituksia varten.

Internetin kehitys on vaikeuttanut alaikäisten suojelua entisestään. Perinteisessä televisio- ja radiotoiminnassa (niin analogisessa kuin digitaalisessakin) lähetystoiminnan harjoittaja on

⁷ Päätös N:o 276/1999/EY, EYVL L33, 6.2.1999, s. 1.

⁸ Päätös N:o 1151/2003/EY päätöksen N:o 276/1999/EY muuttamisesta, EYVL L 162, 1.7.2003, s. 1.

⁹ http://www.europa.eu.int/comm/avpolicy/stat/studi_en.htm#rating

helposti tunnistettavissa, kun taas Internetissä sisällön lähteen tunnistaminen on vaikeaa ja joskus mahdotonta. Haitallinen ja laiton sisältö on helposti ja jopa tahattomasti saatavilla. Lisäksi Internetissä saatavilla olevan tiedon määrä on valtava verrattuna televisio- ja radiolähetyksiin. Suositus alaikäisten suojelusta koskee **kaikkia välineitä** ja siinä korostetaan **rajat ylittävää parhaiden toimintatapojen vaihtoa sekä yhteis- ja itsesääntelyjärjestelmien** kehittämistä. Yhteissääntely voi olla joustavampi, sopeutuvampi ja tehokkaampi kuin tiukka sääntely ja lainsäädäntö. Alaikäisten suojelussa on otettava huomioon monia kiperiä seikkoja ja tavoitteet voidaan usein saavuttaa paremmin yhteissääntelyllä. Yhteissääntely edellyttää kuitenkin komission mielestä viranomaisten asianmukaista osallistumista. Viranomaisten, toimialan ja muiden asiaan liittyvien tahojen, kuten kuluttajien, olisi oltava yhteistyössä keskenään. Suosituksessa esitetäänkin tällaista lähestymistapaa. Kansallisten järjestelmien, joiden tarkoituksena on saattaa alaikäisten ja ihmisarvon suojelu vertailukelpoiselle ja tehokkaalle tasolle, edistämiseksi suosituksessa luetaan eri tavoitteita, jotka olisi saavutettava (i) jäsenvaltioissa, (ii) toimialalla ja asiaan liittyvissä tahoissa ja (iii) komissiossa.

2. KYSELYLOMAKE

Jäsenvaltioille ja unioniin liittyville maille lähetettiin tämän arviointikertomuksen valmistelujen yhteydessä 30. huhtikuuta 2003 kyselylomake (ks. liite I). Sen jäljennös lähetettiin myös televisio ilman rajoja -direktiivissä perustetulle yhteyskomitealle.

Uuden kertomuksen tarkoituksena on tutkia, mitä edistystä on tapahtunut verrattuna vuoteen 2000 itsesääntelyssä, käytäntesäännöissä, teknisissä ja opetuksellisissa toimenpiteissä. Samalla haluttiin selvittää, olisiko alaikäisten suojelun eri välineissä oltava johdonmukaisempaa ja parantaisiko kaikki audiovisuaaliset välineet kattava yhteinen luokitus alaikäisten suojelua. Kyselyssä otettiin myös huomioon tekniikan kehitys, josta esimerkkinä on UMTS, ja siihen asti vain vähäisesti tarkasteltuja seikkoja, kuten Internetin jutteluryhmien valvonta.

Kaikilta jäsenvaltiolta saatiin yhteensä 26 vastausta (Belgiasta vastasivat molemmat kieliyhteisöt), kahdeksan vastausta unioniin liittyviltä valtiolta¹⁰ sekä Turkista, Islannista ja Norjasta. Italia ja Latvia vastasivat vain televisio- ja radiolähetystoimintaa koskeviin kysymyksiin. Vastaukset ovat saatavilla komission [www-sivuilla](http://www.sivuilla)¹¹.

3. TULOKSET

3.1. Internet

3.1.1. Itsesääntely ja käytäntesäännöt

Suosituksen osassa I (1) katsotaan, että **jäsenvaltioiden olisi edistettävä** online-palveluntarjoajien kansallisten itsesääntelyjärjestelmien luomista. Tämä edellyttää vähintään säännöllistä yhteydenpitoa online-palveluntarjoajien kesken. Internet-palveluntarjoajien järjestöjä on jo perustettu ja ne toimivat jo 10 jäsenvaltiossa¹² sekä Unkarissa, Virossa, Sloveniassa, Turkissa, Islannissa ja Norjassa. Liettuaan sellainen perustetaan myöhäissyksyllä

¹⁰ Kypros, Latvia, Liettua, Puola, Slovenia, Tšekki, Unkari, Viro.

¹¹ http://europa.eu.int/comm/avpolicy/regul/new_srv/secondreport_en.htm.

¹² Belgia, Saksa, Espanja, Ranska, Irlanti, Luxemburg, Alankomaat, Itävalta, Ruotsi ja Yhdistynyt kuningaskunta.

2003. Tanskassa, Kreikassa, Portugalissa ja Suomessa Internet-palveluntarjoajilla on edustus muissa ammatillisissa järjestöissä.

Kahdeksan jäsenvaltion Internet-palveluntarjoajien järjestöt¹³ kuuluvat Euroopan Internet-palveluntarjoajien järjestöön (EuroISPA:an)¹⁴. Käytännösäännöt¹⁵ koskevat esimerkiksi tarjoajien sisältövastuuta, alaikäisten suojelua ja valitusmenettelyjä. EuroISPA toivoo saavansa unioniin liittyvien maiden Internet-palveluntarjoajien järjestöjä jäsenikseen. EuroISPA on johtanut tutkimuksia toimialayhteyksiensä avulla ja päätyntä toteamaan, ettei useimmissa unioniin liittyvissä valtioissa ole Internet-palveluntarjoajien järjestöjä. EuroISPA onkin päättänyt jokin aika sitten pidetyssä neuvostonsa kokouksessa tutkia kiireellisesti mahdollisuutta perustaa EuroISPA:n toimintapisteet niihin unioniin liittyviin maihin, joissa ei vielä ole Internet-palveluntarjoajien järjestöjä. Tämä koskee myös niitä jäsenvaltioita, joissa ei ole tällaisia järjestöjä¹⁶.

Saksassa, Espanjassa, Ranskassa, Irlannissa, Luxemburgissa, Alankomaissa, Itävallassa, Suomessa, Ruotsissa, Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Turkissa ja Norjassa Internet-palveluntarjoajien järjestöihin saa yhteyden suoraan yhdeltä tai useammalta www-sivulta, joilta saa tietoja järjestöjen tavoitteista ja toiminnasta.

Suosituksen II osan 2 kohdassa ehdotetaan, että **toimiala ja asianomaiset osapuolet** osallistuisivat online-palveluihin sovellettavien alaikäisten ja ihmisarvon suojelua koskevien **käytännösääntöjen** laatimiseen, muun muassa uusien palvelujen kehittämistä suosivan ympäristön luomiseksi. Käytännösäännöissä olisi käsiteltävä i) perussääntöjä siitä, minkä tyyppisiä tietoja käyttäjille tarjotaan, millaisissa yhteyksissä ja missä muodossa, ii) online-palveluja tuottavia yrityksiä sekä sisältöjen käyttäjiä ja niiden tarjoajia koskevia perussääntöjä, iii) perussääntöjä siitä, millä edellytyksillä käyttäjille annettaisiin vanhempien suorittaman valvonnan tueksi mahdollisimman laajalti erilaisia lisävälineitä tai palveluita, iv) perussääntöjä valitusten käsittelystä; toimijoita olisi kannustettava luomaan valitusten lähettämistä ja vastaanottamista helpottavia välineitä ja järjestelyjä sekä tapoja käsitellä valituksia ja v) perussääntöjä yhteistyömenetelmistä palveluntarjoajien ja toimivaltaisten viranomaisten välillä.

Kahdeksan jäsenvaltiota¹⁷ sekä Unkari, Islanti ja Norja ilmoittivat, että niissä on jo laadittu kyseiset käytännösäännöt. Luxemburg ja Slovenia taas ilmoittivat, että niiden järjestöissä laaditaan parhaillaan tällaisia sääntöjä. Alankomaat vastasi, että vaikei maassa ole käytännösääntöjä, niin yleinen toimintalinja on kuitenkin laadittu. Kuusi jäsenvaltiota¹⁸ noudatti EuroISPA:n mallia. Ruotsissa käytännösäännöt kohdistuvat samoin kuin vuonna 2000 hyvään liiketoimintakäytäntöön, mutta niissä ei käsitellä alaikäisten suojelua.

Suosituksessa painotetaan, että eri osapuolten, kuten käyttäjien, kuluttajien, yritysten ja viranomaisten, tulisi osallistua kansallisten toimenpiteiden määrittelemiseen, toteuttamiseen ja arviointiin. Yhdistynyt kuningaskunta ehdotti, että toimialan edustajat laatisivat käytännösäännöt itsesääntelyperiaatteen mukaisesti. Saksa puolestaan totesi, että vaikka käytännösääntöjen laatijoina olivat ammattialan edustajat, niin viranomaiset, kuluttajat ja alan asiantuntijat olivat osallistuneet asiasta käytyyn keskusteluun. Belgiassa, Ranskassa ja

¹³ Saksa, Espanja, Ranska, Irlanti, Italia, Alankomaat, Itävalta ja Yhdistynyt kuningaskunta.

¹⁴ <http://www.euroispa.org>.

¹⁵ <http://www.euroispa.org/25.htm>.

¹⁶ Tiedot on saatu EuroISPA:n pääsihteeriltä, Richard Nashilta.

¹⁷ Belgia, Saksa, Espanja, Ranska, Irlanti, Itävalta, Ruotsi ja Yhdistynyt kuningaskunta.

¹⁸ Ranska, Irlanti, Italia, Alankomaat, Itävalta ja Yhdistynyt kuningaskunta.

Suomessa viranomaiset ovat osallistuneet laadintatyöhön ja Irlannissa siihen osallistuivat **sekä** viranomaiset **että** kuluttajat. Alankomaat totesi, että Internet-palveluntarjoajien aloitteesta maassa laadittiin yhdessä viranomaisten, lapsipornografiaan ja syrjintään liittyvien vihjelinjojen sekä kansalaisvapausjärjestöjen kanssa sähköisen kaupankäynnin direktiivin mukainen ilmoitus- ja poistamisjärjestelmä.

3.1.2. Laiton ja haitallinen sisältö

Saksa, Ruotsi ja Liettua totesivat, että niillä oli **erityiset oikeudelliset lisävaatimukset**, jotka liittyvät palveluntarjoajien velvoitteisiin laittoman sisällön suhteen. Seitsemän jäsenvaltiota¹⁹ sekä Unkari, Puola, Islanti ja Norja viittasivat säännöksiin ja määräyksiin, joilla sähköistä kaupankäyntiä koskeva direktiivi oli pantu täytäntöön. Ruotsissa on säädetty erityinen asetus, jonka mukaan jokainen Internet-toimija kantaa tietyn vastuun aineistonsa sisällöstä, mukaan luettuna velvollisuus poistaa sellaiset tiedot tai estää sellaisten tietojen jakelu, jotka selkeästi kuuluvat maan rikoslain piiriin.

Liettuassa ja Puolassa vaaditaan erityisesti **ilmoittamaan laittomasta sisällöstä oikeuslaitokselle ja/tai poliisille**. Luxemburg ja Islanti totesivat, että käytännössä palveluntarjoajilla on velvollisuus poistaa laiton sisältö saatuaan siitä tiedon, koska asia kuuluu rikosoikeuden alaisuuteen. Muissa vastauksissa ei viitattu erityisiin oikeudellisiin lisävaatimuksiin. Portugali totesi, että alan säännöt annetaan samalla, kun sähköistä kaupankäyntiä koskeva direktiivi saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä. Tanska, Irlanti ja Ruotsi totesivat, että poliisin ja Internet- palveluntarjoajien välillä on käytännön yhteistyötä. Kreikassa ja Ranskassa Internet- palveluntarjoajilla on erityinen velvollisuus säilyttää tiedot, jotka voivat auttaa rikosten tekijöiden tutkinnassa ja vastuuseen saattamisessa, erityisesti, kun kyseessä ovat lapsiin kohdistuneet rikokset.

Ilmoitus- ja poistamismenettelyt

Sähköistä kaupankäyntiä koskevan direktiivin 14 artiklan 1 kohdan b alakohdassa on annettu edellytykset, joiden perusteella palveluntarjoaja ei ole vastuussa sisällön luotettavuudesta, ja ne muodostavat perustan laittoman ja haitallisen tiedon ilmoittamista ja poistamista koskeville menettelyille²⁰. Direktiivin antamisen yhteydessä päätettiin, ettei siinä sellaisenaan säänneltäisi ilmoitus- ja poistamismenettelyjä. Direktiivin 16 artiklassa ja sen perustelujen 40 kohdassa kannustetaan sen sijaan nimenomaan itsesääntelyyn näissä asioissa.²¹ Jäsenvaltiot ovat myös noudattaneet tätä menettelytapaa omissa laeissaan, joilla ne ovat saattaneet direktiivin osaksi kansallista lainsäädäntöään. Niistä jäsenvaltioista, jotka ovat saattaneet direktiivin osaksi kansallista lainsäädäntöään, vain Suomessa on annettu säännös ilmoitus- ja poistamismenettelyistä ja se koskee vain tekijänoikeuksien rikkomisia²². Kaikki muut jäsenvaltiot ovat noudattaneet direktiivissä hyväksyttyä menettelyä ja jättäneet asian itsesääntelyn piiriin. Direktiivin 21 artiklan 2 kohdassa vaaditaan komissiota tutkimaan tarvetta tehdä ilmoitus- ja poistamismenettelyä koskevia ehdotuksia ja sen mukaan komissio

¹⁹ Belgia, Tanska, Espanja, Luxemburg, Alankomaat, Itävalta ja Portugali.

²⁰ Asianomaisten tarjoamilla menetelmillä pyrittiin tunnistamaan verkossa tarjottu laiton sisältö ja poistamaan se nopeasti.

²¹ Antaessaan direktiivin vuonna 2000 Euroopan parlamentti kehotti komissiota kannustamaan asianomaisia tehokkaiden ilmoitus- ja poistamismenettelyjen perustamiseen. Euroopan parlamentin lainsäädäntöpäätöslauselma neuvoston yhteisestä kannasta ehdotukseen direktiiviksi tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista, 4.5.2000, EYVL C 041, 7.2.2001, p. 38.

²² ETA-maista Islanti on myös antanut lakisääteisen ilmoituksen ja ottanut menettelyn huomioon.

on rohkaissut aktiivisesti palveluntarjoajia kehittämään näitä menettelyjä, kerännyt ja tutkinut järjestelmällisesti tietoja kiireellisistä menettelyistä.

Laittomasta sisällöstä voidaan jättää valitus vihjelinjoille. Niissä valitukset seulotaan ja toimitetaan sen jälkeen asianomaiselle elimelle – poliisille, Internet-palveluntarjoajille tai asiaa käsittelevälle vihjelinjalle. EU:n maantieteellisesti ja kielellisesti kattavan eurooppalaiseen vihjelinjojen INHOPE-verkon perustaminen on vuosien 1999–2004 Internetin käyttöturvallisuuden parantamista koskeva toimintasuunnitelman päätavoitteita, sillä vihjelinjoja oli suunnitelmaa laadittaessa vain muutamissa jäsenvaltioissa.

13 jäsenvaltiota²³ sekä Liettua, Puola, Islanti ja Norja ilmoittivat, että niihin oli perustettu vihjelinjat, joille voi jättää valituksia haitallisesta tai laittomasta sisällöstä. Tanskassa, Saksassa, Luxemburgissa, Itävallassa ja Norjassa vihjelinjasta vastaa poliisi, ennen kaikkea lapsipornografiatapauksissa. Unkariin vihjelinja perustetaan lähiaikoina.

Eurooppalaisten vihjelinjojen INHOPE-verkkoon²⁴ kuuluu vihjelinjoja 13 jäsenvaltiosta²⁵ sekä Islannista ja komissio rahoittaa sitä Internetin käyttöturvallisuutta koskevan ohjelman perusteella. INHOPE-jäsenet ovat käsitelleet joulukuusta 2001 toukokuuhun 2002 yli 35 000 valitusta.

Vihjelinjojen toiminta tehostuu, jos kaikki Internetin käyttäjät saadaan täysin tietoisiksi niiden olemassaolosta. Kahdeksassa jäsenvaltiossa²⁶ ja Puolassa on käynnistetty **tiedotuskampanjoita**. Muut luottavat useiden www-sivujen tehoon.

Kyselyyn vastanneet jäsenvaltiot katsovat yleisesti, että **vihjelinjat** ovat **tärkeä** tekijä ja että niillä voidaan merkittävästi vähentää laitton sisällön levittämistä ja saatavuutta. Kyselyyn vastanneilla jäsenvaltioilla ei kuitenkaan näytä olevan keinoja arvioida vihjelinjojen tehokkuutta. Irlanti ilmoittikin, että vihjelinjoihin tulleiden valitusten määrä osoittaa, että käyttäjät tuntevat nämä linjat ja niiden tarjoaman mahdollisuuden vastata Internetissä olevan laittomaan aineistoon.

Useimmat valtiot totesivat, että useimpien **laitonta sisältöä** tarjoavien verkkosivujen **maantieteellinen alkuperä on Euroopan unionin ulkopuolella**.

3.1.3. Suodatus ja koulutus

Internetin käyttöturvallisuuden varmistamiseksi olisi laitton ja haitallinen sisältö voitava helposti tunnistaa. Luokitus- ja suodatusjärjestelmät voivat antaa käyttäjille mahdollisuuden valita käyttämiensä verkkosivujen sisältö.

Sen jälkeen kun Saksassa tuli 1. huhtikuuta 2003 voimaan *Jugendmedienschutz-Staatsvertrag*, Internet-palveluntarjoajien on varmistettava, etteivät lapset ja alaikäiset pääse käsiksi haitalliseen aineistoon. Ne voivat käyttää tähän teknisiä välineitä, jotka viranomaisten on hyväksyttävä ja testattava. Näin ollen Internet-palveluntarjoajien on osallistuttava

²³ Belgia, Tanska, Saksa, Kreikka, Espanja, Ranska, Irlanti, Luxemburg, Alankomaat, Itävalta, Suomi, Ruotsi ja Yhdistynyt kuningaskunta.

²⁴ <http://www.inhope.org>.

²⁵ Belgia (Child Fixus), Tanska (Red Barnet), Saksa (FSM, ECO, jugendschutz.net), Kreikka (Netwatch), Espanja (Protegles), Ranska (AFA-France), Irlanti (Hotline), Italia (Save the Children Italy), Alankomaat (Meldpunt-), Itävalta (Stopline), Suomi (Pelastakaa lapset ry. eli Save the Children Finland), Ruotsi (Save the Children Sweden) ja Yhdistynyt kuningaskunta (IWF).

²⁶ Tanska, Ranska, Irlanti, Luxemburg, Alankomaat, Itävalta, Suomi ja Yhdistynyt kuningaskunta.

suodatusohjelmistojen kehittämiseen ja ohjelmien tuottajien markkinoitava niitä tehokkaasti. Ranska päätti perustaa online-luettelon kaikille ikäryhmille tarkoitetuista ranskankielisistä verkkosivuista. Päästäkseen tähän luetteloon verkkosivujen toimittajien on vahvistettava allekirjoittaneensa laatukirjan. Luettelon on tarkoitus toimia myös suodatusohjelmien tietokantana ja tarjota siten Internetin käyttäjille mahdollisuus rajoittaa käyttönsä vain luettelossa oleville verkkosivuille.

Alankomaat ja Yhdistynyt kuningaskunta viittasivat Internet Content Rating Associationiin (ICRA:an eli Internetin sisällön luokitusjärjestöön)²⁷, joka antaa verkkosivujen huoltajille mahdollisuuden soveltaa vapaaehtoista luokittelua. Näin vanhemmat voivat rajoittaa verkkosivuilla pääsyn koskemaan vain sopivimpia sivuja. ICRA, joka saa rahoitusta Internetin käyttöturvallisuuden parantamista koskeva toimintasuunnitelman perusteella, on laatinut EU:n ja kansainvälisiin tarpeisiin soveltuvan luokitusjärjestelmän. Sisällön tarjoajat luokittelevat sisällön omilla verkkosivuillaan. Vanhemmat voivat näin vapaasti asettaa hyväksymisperusteensa henkilökohtaisten ja kulttuuristen mieltymystensä ja uskomustensa mukaisesti.

Puolassa kolme järjestöä kehittää Internetin suodatus- ja luokitusjärjestelmää. Liettuassa on julkistettu avoin tarjouskilpailu suodatusmenetelmien testaamiseksi ja lisäksi siellä julkaistaan käyttäjille ja palveluntarjoajille tarkoitetut suositukset suodatus- ja luokitusjärjestelmiä varten.

Norja totesi, että eräästä tutkimuksesta saadut tulokset osoittivat, etteivät vanhemmat yleensä luota suodatuksen työvälineenä ja että tietoisuus ja vanhempien ja lasten välinen keskustelu ovat paras tapa tarjota turvallinen ympäristö.

Suosituksen II osan 4 kohdan mukaisesti toimiala on myös osallistunut aktiivisesti turvallisemman Internetin luomiseen tutkimalla luokitus- ja suodatusjärjestelmiä ja perustamalla "aidattuja puutarhoja". Aidatut puutarhat koostuvat erityisistä portaaleista, joissa palveluntarjoajat takaavat niiden kautta avautuvien sivujen laadun.

Saksassa on päätetty, että ikäerot on otettava huomioon suodatusjärjestelmien kehittämisessä ja että aidattuja puutarhoja on kehitettävä. Internet-palveluntarjoajien olisi mahdollisuuksien mukaan tarjottava nämä aidatut puutarhat maksuttomasti käyttöön.

Kolmessa jäsenvaltiossa²⁸ Internet- palveluntarjoajat velvoitetaan ilmoittamaan palvelujensa käyttäjille saatavilla olevista suodatus- ja luokitusjärjestelmistä ja/tai tarkistusohjelmistoista. Unkarissa Internet-palveluntarjoajat vaativat järjestämään helpon pääsyn suodatusjärjestelmiin ja tiedottamaan tällaisista palveluista.

Vuonna 2003 12 jäsenvaltiossa²⁹ sekä Puolassa, Islannissa ja Norjassa käynnistettiin **kampanjoita** Internetin käyttöturvallisuuden parantamiseksi. Liettuassa kulttuuriministeriö antaa vuoden loppuun mennessä merkintämääräyksen ja opetusministeriö järjestää tiedottavaa koulutusta ja seminaareja opettajille, sosiaalityöntekijöille ja väestölle. Useat jäsenvaltiot korostivat jälleen koulujen merkitystä opetustoimenpiteiden toteuttamisessa, esimerkiksi mediakasvatuksen laajemmaksi järjestämiseksi.

²⁷ <http://www.icra.org>.

²⁸ Ranska ja Saksa – lainsäädäntö. Irlanti – käytänte- ja eettiset säännöt.

²⁹ Itävalta, Yhdistynyt kuningaskunta, Irlanti, Tanska, Kreikka, Suomi, Ranska, Saksa, Ruotsi, Espanja, Luxemburg ja Alankomaat.

Useat kyselyyn vastanneet valtiot olivat tietoisia Internetin asettamista haasteista. Yksikään niistä ei kuitenkaan katsonut olevan syytä olettaa, että huoli haitallisesta ja laittomasta sisällöstä olisi hidastanut Internetin kehitystä.

Suosituksen III osassa **komissiota** kehoitetaan helpottamaan yhteyksiä kansallisten itsesääntelymenetelmien määrittelystä ja toteuttamisesta vastaavien elinten välillä sekä kokemusten ja hyvien toimintatapojen vaihtoa ja edistämään kansainvälistä yhteistyötä. Internetin käyttöturvallisuuden parantamista koskeva toimintasuunnitelman (jota toteutetaan vuosina 1999–2002) tarkoituksena oli perustaa eurooppalaisten vihjelinjojen järjestelmä, kehittää eurooppalainen Internetin sisällön suodatus- ja luokitusjärjestelmä ja edistää useita koulutus- ja tiedotustoimia. Jatketun toimintasuunnitelman (vuosille 2003–2004) tarkoituksena on tukeutua jo saavutettuun edistykseen ja lisätä arvoa laajentamalla ohjelma koskemaan uutta online-tekniikkaa, muun muassa langattomissa ja laajakaistaverkoissa tarjottavaa sisältöä, online-pelejä, verkkojutteluryhmiä ja pikaviestipalveluja.

3.1.4. Eurooppalainen ja kansainvälinen yhteistyö

Ranska ja Portugali tuovat esiin tyytyväisyytensä tietokonerikollisuutta koskevaan Euroopan neuvoston yleissopimukseen, jolla vahvistetaan lapsipornografiaa koskevat määräykset Euroopan tasolla. Saksa katsoo, että vain lapsipornografian vastustuksessa on todellista kansainvälistä yhteistyötä ja että olisi hyvä parantaa yhteistyötä muunkin laittoman ja haitallisen sisällön torjumisessa.

Tanska totesi, että nykyisestä yhteistyöstä on ollut hyötyä. Yhdistynyt kuningaskunta on tyytyväinen eurooppalaisen yhteistyön tasoon, mutta katsoo samalla laajemman kansainvälisen yhteistyön olevan tärkeämpää. Luxemburgin mielestä on tarvetta vertailuanalyysiin ja parhaisiin käytänteisiin. Itävalta haluaisi lisää yhteistyötä luokitus- ja suodatusohjelmissa. Jotkut katsovat, ettei yhteistyö ole riittävää³⁰ ja että sitä olisi tehostettava³¹ tai että yhteistyön tasoa on vaikea mitata³². Puola ehdotti kansainvälisen vihjelinjan perustamista Eurooppaan yhteisten ponnistelujen ja aloitteiden lisäämiseksi. Unkari kannattaa kansainvälisen vihjelinjaverkon perustamista.

3.1.5. UMTS

Saksa, Ranska ja Suomi katsoivat, että langattomia lähetyksiä, erityisesti *UMTS*-lähetyksiä olisi säänneltävä. Ruotsi katsoo, että laitonta sisältöä koskevaa lainsäädäntöä voidaan periaatteessa soveltaa langattomiin lähetyksiin, mutta totesi myös, ettei asiaa ole testattu tuomioistuimissa. Alankomaat totesi, että itsesääntelyä koskevat säännökset ja määräykset oli laadittu teknisesti neutraalilla tavalla, mutta että sääntely rajoittui ”jaettuun tietoon”. Niitä voitaisiin kuitenkin periaatteessa soveltaa *UMTS*-palveluihin. Myös Unkari korosti kaikkien sääntöjen teknistä puolueettomuutta. Yhdistynyt kuningaskunta totesi, että parhailaan laadittiin itsesääntelyn käytännesääntöjä, ja Norja korosti, että Internet-toimintasuunnitelman laajentamisella pyritään siihen, että itsesääntelyaloitteet ulotetaan koskemaan myös *UMTS*-verkkoa. Tanska viittasi tarpeeseen soveltaa käytännesääntöjä myös lyhytviestipalveluihin.

³⁰ Kreikka ja Puola.

³¹ Viro, Turkki ja Islanti.

³² Liettua.

3.1.6. Verkkojutteluryhmien valvonta

Saksa ja Norja katsovat, että verkkojutteluryhmien valvonta kuuluu tällaisten palvelujen tarjoajille eikä hallitukselle. Alankomaissa keskusteluja käydään hallituksen, verkkojutteluryhmäpalvelujen tarjoajien ja lastenoikeuksia puolustavien järjestöjen kesken. Kreikassa on perustettu erityinen poliisiyksikkö surfailemaan verkossa. Ruotsi ilmoitti, että tietyissä olosuhteissa verkkojutteluryhmiin sovelletaan maan perustuslakia (jossa taataan sananvapaus).

Irlanti, Ruotsi, Yhdistynyt kuningaskunta, Liettua ja Unkari totesivat, että verkkojutteluryhmiä perustetaan näiden palvelujen tarjoajien aloitteesta.

Tanskassa, Ranskassa, Luxemburgissa, Suomessa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa on järjestetty tiedotuskampanjoita verkkojutteluryhmien vaaroista. Yhdistyneessä kuningaskunnassa turvallisen verkkosurfailun oppaassa kerrotaan vanhemmille, miten tärkeää on valvoa lasten tietokoneen käyttöä – erityisesti verkkojuttelua – ja tähän oppaaseen viitataan jatkuvasti viestimissä, joissa kerrotaan uusista tapauksista. Tanska totesi, että hylkää-painikkeita käytetään yleisesti ja niiden avulla yksittäinen käyttäjä voi katkaista yhteyden muihin käyttäjiin. Puola viittasi vihjelinjoillaan toimivaan erityiseen verkkojuttelumuotoon.

3.1.7. Vastineoikeus

Tanskassa, Saksassa ja Puolassa vastineoikeus kattaa kaikki viestimet, myös Internetin. Itävallassa vastineoikeus saatetaan kattamaan online-välineet ja tähän liittyvää lainsäädäntöä selkeytetään parhaillaan. Belgiassa (liittovaltiotasolla) ja Ranskassa on laadittu lakiluonnos, jolla vastineoikeus ulotetaan koskemaan myös online-välineitä. Kyseisiä lakeja ei ole vielä annettu. Unkarissa itsesääntelyjärjestelmään kuuluvissa käytäntesäännöissä määrätään vastineoikeuden yleisten sääntöjen soveltamisesta Internetin erityisiin oloihin.

Kreikka, Alankomaat, Portugali, Yhdistynyt kuningaskunta, Liettua ja Norja toteavat, ettei niillä ole erityistä säännöstä asiasta. Yhdistynyt kuningaskunta ja Norja eivät katso tämän olevan mikään ongelma. Ruotsissa lehdistöllä on omat eettiset sääntönsä, joihin kuuluu oikeus vastineen esittämiseen (lehdistöasiamies). Lehdistöasiamies voi tietyissä olosuhteissa käsitellä Internetissä julkaistua aineistoa. Liettua totesi, että itsesääntelyyn perustuvat säännökset pannaan täytäntöön.

Useimmat toimijat, jotka kommentoivat yleisessä televisio ilman rajoja -direktiivistä käydyssä keskustelussa **vastineoikeutta** televisiopalveluissa, totesivat, että direktiivi on sellaisenaan asianmukainen eikä lisäsäännöksiä tarvita. Jotkut toimijat katsoivat, että olisi kehitettävä **koko sähköiseen mediaan sovellettavaa vastineoikeutta**. Online-mediassa olisi myös oltava tehokas vastineoikeus sellaisissa tapauksissa, joissa väite on esitetty toisessa maassa.

3.2. Televisio- ja radiolähetykset

Televisio ilman rajoja -direktiivin 22 artiklan 3 kohdassa säädetään, että alaikäisille haitallisia ohjelmia lähetettäessä on niiden edellä oltava **äänimerkkinä annettava varoitus** tai ne on voitava tunnistaa näiden ohjelmien koko keston ajan näkyvästä **tunnusmerkistä**. Vuonna 2000 kaikki kyselyyn vastanneet jäsenvaltiot olivat saattaneet tämän artiklan osaksi kansallista lainsäädäntöään.

Kypros, Latvia, Unkari, Slovenia, Tšekki, Islanti ja Norja totesivat myös saattaneensa tämän artiklan osaksi kansallista lainsäädäntöään. Myös Turkki ilmoitti tekevänsä samoin. Liettua ja Puola totesivat, että vaikka laissa ei vaadita kuvaruudussa näkyviä tunnuskuvia,

lähetystoiminnan harjoittajat käyttävät niitä vapaaehtoisesti, ja Viro totesi, että äänimerkkinä annettuja varoituksia käytetään tehokkaasti, vaikka erityistä vaatimusta asiasta ei ole.

Kahdeksan jäsenvaltiota³³ totesi, että äänimerkkinä annettua varoitusta ja/tai tunnusmerkkiä pidetään tehokkaina tai ainakin hyödyllisinä. Itävalta katsoi, että järjestelmä on tehokas ainoastaan sovellettuna muiden toimenpiteiden, kuten mediakoulutusohjelmien kanssa. Norja totesi, että järjestelmä tarjoaa suuria mahdollisuuksia. Slovenia totesi, että vielä on liian aikaista arvioida toteutettujen toimenpiteiden tehokkuutta.

Belgia (ranskankielinen yhteisö) totesi muun muassa, että maassa käytettyjen merkkien (signalétique) arvioinnissa korostettiin seuraavia seikkoja: merkit näkyivät huonosti, merkkien oli oltava esillä kuvaruudussa koko ohjelman keston ajan, järjestelmä oli ulotettava koskemaan myös keskusteluohjelmia ja todellisuusohjelmia.

Suosittelun I osan 2 kohdassa kehoitetaan **jäsenvaltioita** rohkaisemaan lainkäyttövaltansa alaisuuteen kuuluvia lähetystoiminnan harjoittajia tutkimaan ja kokeilemaan uusia keinoja alaikäisten suojelun ja käyttäjille suunnatun valistuksen alalla vapaaehtoisesti, kansallista ja yhteisön lainsäädäntöä täydentäen.

Kyselyyn saaduista vastauksista selviää, että **itsesääntely** on televisio- ja radiolähetyksissä heikompaa kuin Internetissä. Alankomaissa itsesääntelyyn kuuluvaa NICAM Kijkwijzer-luokitusjärjestelmää suunniteltiin jo vuonna 2000. Nyt se toimii ja kattaa useita välineitä, mukaan lukien televisiolähetykset³⁴.

Useissa jäsenvaltioissa itsesääntelyssä erotetaan edelleen, samoin kuin vuonna 2000, julkiset ja kaupalliset lähetystoiminnan harjoittajat. Yhdeksässä jäsenvaltiossa³⁵ ja Norjassa on laadittu käytännesäännöt. Saksassa julkisilla lähetystoiminnan harjoittajilla on ohjeet noudatettavanaan, kun taas yksityisillä on itsesääntelyyn perustuvat käytännesäännöt. Italiassa yksityiset ja julkiset lähetystoiminnan harjoittajat ovat saaneet aikaan itsesääntelyyn perustuvat käytännesäännöt. Ruotsissa ei ole laajaa, koko alan kattavaa itsesääntelyaloitetta, mutta tietyt kanavat esittävät omat ikäsuosituksensa.

Kyproksessa, Puolassa, Sloveniassa ja Virossa on perustettu itsesääntelyjärjestelmät. Sloveniassa ja Virossa on vain muutamia määräyksiä alaikäisten suojelusta. Tšekissä julkiset lähetystoiminnan harjoittajat hyväksyivät alaikäisten suojelua koskevat käytännesäännöt, joita kuitenkin sovelletaan vain uutisiin. Ranskassa on voimassa yhteissääntelyjärjestelmä ja alaikäisten suojelua koskevat määräykset perustuvat erityisesti ohjelmien luokitteluun. Yhdistynyt kuningaskunta katsoi, ettei itsesääntelyllä enää ollut suurta merkitystä sen jälkeen, kun uusi viestintäsäännös oli otettu käyttöön.

Televisio ilman rajoja -direktiivistä järjestetyssä kuulemisessa selvisi, että yhteissääntelymallit toimivat erittäin hyvin joissakin jäsenvaltioissa, mutta muutamat toimijat katsoivat, etteivät pelkät käytännesäännöt riitä, vaan lisäksi tarvitaan viranomaisten suorittamaa valvontaa.

³³ Tanska, Saksa, Ranska, Italia, Alankomaat, Suomi, Ruotsi ja Yhdistynyt kuningaskunta.

³⁴ NICAM:n Kijkwijzer-järjestelmää käsiteltiin laajasti neuvostolle ja Euroopan parlamentille toimitetussa ensimmäisessä arviointikertomuksessa neuvoston 24. syyskuuta 1998 antaman alaikäisten ja ihmisarvon suojelua käsittelevän suosituksen soveltamisesta. Lähetystoiminnan harjoittajat voivat lähettää mahdollisesti haitallista sisältöä vain, jos ne kuuluvat hallituksen hyväksymään sisällön luokitusjärjestöön. NICAM-järjestelmässä on myös käytännesäännöt.

³⁵ Belgia (ranskankielinen yhteisö), Tanska, Kreikka, Ranska, Irlanti, Italia, Itävalta, Portugali ja Suomi.

3.2.1. Suodatusjärjestelmät

Euroopan parlamentti kehotti 11. huhtikuuta 2002 suositusten ensimmäistä arviointikertomuksesta tekemässään päätöslauselmassa³⁶ komissiota edistämään käyttäjäystävällistä sisältöä suodattavien kohtuuhintaisten ohjelmistojen perustamista tukemaan tehokkaasti Internetin käyttöön ja audiovisuaalisiin lähetyksiin kohdistuvaa vanhempien valvontaa.

Suodatusjärjestelmiä käytetään vain digitaalisissa lähetyksissä. Sähköistä lukitusta käytetään yhdeksässä jäsenvaltiossa³⁷ sekä Liettuassa, Latviassa, Sloveniassa ja Islannissa. Saksa erottaa edelleen, samoin kuin vuonna 2000, julkiset lähetystoiminnan harjoittajat, joihin sovelletaan samoja toimintaperiaatteita kuin julkisen analogisen lähetystoiminnan harjoittajiin (lähetyssajan rajoittaminen, varoitusmerkit ja äänet), ja kaupalliset digitaalisen lähetystoiminnan harjoittajat, joiden lähetyksissä lähetyssajan rajoittaminen voidaan korvata erityisellä tunnuslukutekniikalla. Vain Belgia (ranskankielinen yhteisö), Saksa ja Ruotsi katsovat, että nämä tunnuslukujärjestelmät ovat yleisesti tunnettuja, ja vain Saksa³⁸ pitää niitä tehokkaina.

Suosituksen II osan 4 kohdassa suositellaan, että **toimiala** ja **asianomaiset osapuolet** toteuttavat aloitteita, joiden tarkoituksena on edistää alaikäisten pääsyä laajemmin audiovisuaalisten ja tietopalvelujen käyttäjiksi, välttämällä kuitenkin mahdollisesti haitallista sisältöä.

Toimiala on ollut aktiivinen ennen kaikkea DVB-konsortiossa (Digital Video Broadcasting consortium), johon kuuluu yli 200 järjestöä, mukaan lukien (julkisen ja yksityisen) lähetystoiminnan harjoittajat, kuluttajille ja ammattilaisille tarkoitettujen laitteiden valmistajat, satelliitti-palveluntarjoajat, kaapeli- ja maanpäälliset verkot ja sääntelyelimet ja jonka kanssa komissio on jatkuvassa yhteydessä. Euroopan parlamentti kannusti 11. huhtikuuta 2002 suositusten ensimmäistä arviointikertomuksesta tekemässään päätöslauselmassa³⁹ DVB-konsortiota kehittämään luotettavat suodatus- ja luokitusjärjestelmät digitaalisia lähetyksiä varten. Komissio lähetti 5. kesäkuuta 2003 kirjeen DVB-konsortiolle pyytäen tietoja sen tällä saralla suorittamasta työstä. Tähän mennessä kirjeeseen ei ole saatu vastausta.

3.3. Medialukutaito

Uuden teknologian ja media-innovoinnin myötä kehittyvä mediamaisema edellyttää, että lapsille (ja vanhemmille) opetetaan tehokasta median käyttöä. Taito löytää tietoja ja tulkita niitä on nykyään erittäin tärkeä.

³⁶ C5-0191/2001 - 2001/2087(COS).

³⁷ Belgia, Saksa, Kreikka, Ranska, Alankomaat, Itävalta, Portugali, Ruotsi ja Yhdistynyt kuningaskunta.

³⁸ Saksassa käytetään erityistä Vorsperre-nimistä sähköistä lukitusjärjestelmää. Katsoja painelee siinä nelinumeroisen tunnusluvun lähetystoiminnan harjoittajan lukitseman ("vorgesperrt") lähetyksen aloittamiseksi. Ilman oikeaa tunnuslukua kuvaruutu jää pimeäksi (siihen ilmestyy kyllä selvittävä viesti) ja äänettömäksi. Erään tutkimuksen mukaan katsojat ovat tyytyväisiä ennaltalukitusjärjestelmään. Se katsotaan hyväksi keinoksi suojella alaikäisiä eikä 73 % tilaajista katso sen haittaavan muutenkaan. Ennaltalukitusjärjestelmän tehokkuus riippuu siitä, miten hyvin tunnusluvut saadaan pidettyä salassa alaikäisiltä. Tutkimuksesta käy ilmi, että vain hyvin harvat alle 14-vuotiaat tunsivat tunnusluvut. 14-15 -vuotiaista 20 % tunsi ne ja 16-17 -vuotiaista 40 %.

³⁹ C5-0191/2001 - 2001/2087(COS).

Internetin käyttöturvallisuutta koskevan ohjelman mukaiseen toimintasuunnitelmaan vuosille 2003–2004 kuuluu erityisesti medialukutaitoa koskeva ehdotuspyyntö. Uuden ehdotuspyynnön toimiin kuuluu soveltava tutkimus mediakoulutuksesta, tarkemmin sanoen soveltava tutkimus lasten Internetin ja uuden teknologian käyttöä koskevasta mediakoulutuksesta, jossa tunnistettaisiin koulutuksen ja teknologian välineet, joilla heitä voitaisiin suojella niistä aiheutuvilta haitoilta.

Kymmenessä jäsenvaltiossa⁴⁰ ja Sloveniassa medialukutaito kuuluu koulujen opetusohjelmaan. Puolassa on kehitetty koulujen pilottiohjelmaa ja Liettuassa on järjestetty useita seminaareja, joissa lapsille ja muulle väestölle on opetettu uuden median vastuuntuntoista käyttöä. Unkarissa laaditaan ensi vuotta varten mediakoulutusstrategia, johon kuuluu konkreettisia ohjelmia.

Mielenkiintoinen medialukutaitoaloite on **Media Smart**⁴¹. Kyseessä on voittoa tavoittelematon medialukutaito-ohjelma koulujen ala-asteille, joka aluksi keskittyi mainontaan ja käynnistettiin marraskuussa 2002. Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus tukee voimakkaasti Media Smart -aloitetta. Sen tavoitteena on tarjota lapsille välineet, joiden avulla he voivat päivittäisessä elämässään ymmärtää ja tulkita mainoksia. Media Smartin tärkein tehtävä on kehittää kouluja varten ja toimittaa niille pyynnöstä teknisiä välineitä opettajien ja vanhempien käyttöön. Television medialukutaitoa koskeva tietoisuus pyörii Yhdistyneessä kuningaskunnassa myös kymmenellä satelliittikanavalla ja kannustaa lapsia ajattelemaan, mitä he näkevät televisiossa ja miettimään, onko se totta vai ei.

Useat televisio ilman rajoja -direktiiviä koskevaan kuulemiseen osallistuneet toimijat ehdottivat myös medialukutaidon liittämistä suosituksen piiriin.

3.4. Luokitus

3.4.1. Elokuvien, videokasettien ja DVD-levyjen luokitusjärjestelmien kehittyminen vuodesta 2000 lähtien

Alankomaissa tuli voimaan vuonna 2001 kaikki mediat kattava Kijkwijzer-luokitusjärjestelmä. Suomessa tuli vuoden 2001 alussa voimaan laki audiovisuaalisten ohjelmien ikärajoitukseen perustuvasta luokituksesta. Luxemburgissa on perustettu työryhmä tutkimaan, onko alaikäisten suojelun taso riittävä ja tehokas, ja mitä mahdollisuuksia on perustaa kaikki mediat kattava luokitusjärjestelmä. Kyproksessa ja Unkarissa on tehty esitykset uusiksi elokuvien luokitusjärjestelmiksi, mutta niitä ei ole vielä hyväksytty kansanedustuslaitoksessa.

3.4.2. Luokitusjärjestelmien hajanaisuus

Tietyt jäsenvaltiot⁴² sekä Islanti ja Norja katsovat, että lukitusjärjestelmien hajanaisuudesta aiheutuu ongelmia. Belgiassa (sekä ranskan- että flaaminkielisessä yhteisössä) ja Luxemburgissa on perustettu asiaa käsittelevät työryhmät.

Viidessä jäsenvaltiossa⁴³ luokitusjärjestelmien hajanaisuus ei aiheuta ongelmia. Saksa katsoo, että *Jugendschutzgesetz* ja *Jugendmedienschutz-Staatsvertrag* varmistavat yhteneväisyyden.

⁴⁰ Belgia (flaaminkielinen yhteisö), Kreikka, Irlanti, Luxemburg, Alankomaat, Itävalta, Portugali, Suomi, Ruotsi ja Yhdistynyt kuningaskunta.

⁴¹ <http://www.mediasmart.org.uk/>

⁴² Belgia (ranskan- ja flaaminkielinen yhteisö), Ranska, Itävalta, Suomi ja Yhdistynyt kuningaskunta.

⁴³ Tanska, Kreikka, Espanja, Irlanti ja Portugali.

Alankomaat katsoo, että Kijkwijzer-luokitusjärjestelmä takaa yhteneväisyyden. Viro totesi, että Viron kaltainen pieni ja omavarainen yhteiskunta huolehtii suurempien poikkeavuuksien sääntelystä.

Televisio ilman rajoja -direktiiviä koskevassa julkisessa kuulemisessa todettiin, että kun kulttuurien ja yhteiskuntien erot jäsenvaltioiden välillä otetaan huomioon, olisi ohjelmat luokiteltava jäsenvaltioissa, mutta että samalla voitaisiin perustaa EU:n järjestelmä, jossa annettaisiin yhteiset kuvaavat tunnisteet, joiden perustella katsojat voisivat arvioida ohjelmien sisältöä.

3.5. Videopeli-ohjelmistot

Alussa videopelit oli tarkoitettu lähinnä lapsille ja teini-ikäisille. Näin ei enää ole. Nykyään pelit on kehitelty erittäin pitkälle ja niitä käyttävät pääasiallisesti aikuiset, jotka edelleen nauttivat tämän luovan teollisuuden tuotteista. Niiden taloudellisia mahdollisuuksia ei saisi aliarvioida: tietokone- ja videopelit tuottavat nykyään enemmän tuloja kuin menestyselokuvat tai videovuokraamot.

Neuvosto hyväksyi 1. maaliskuuta 2002 päätöslauselman kuluttajansuojasta, erityisesti nuorten suojelusta, jota toteutetaan merkitsemällä tiettyihin videopeleihin ja tietokonepeleihin ikärajat⁴⁴. Kuusi jäsenvaltiota⁴⁵ ilmoitti videopelien myyntiä koskevista säännöksistään. Portugali totesi, että maassa oli sovellettu vuodesta 2001 alkaen samaa lainsäädäntöä videokasetteihin ja DVD-levyihin. Yhdeksän jäsenvaltiota⁴⁶ sekä Islanti ja Norja totesivat, että niillä oli käytössä itsesääntelyjärjestelmä, johon kuului myös ikärajoitus.

Saksa, Tanska, Ranska ja Suomi katsovat, että niissä sovelletaan jo **tehokkaita** toimenpiteitä alaikäisten suojelemiseksi. Norja totesi, että maassa harkitaan uutta sääntelyä, jos jäljempänä käsiteltävä peleihin sovellettava yleiseurooppalainen ikäluokitusjärjestelmä (Pan European Games Information – PEGI) osoittautuu riittämättömäksi.

Online-pelit on liitetty sääntelytoimenpiteiden soveltamisalaan vain Saksassa, Ruotsissa, Islannissa ja Norjassa. PEGI-järjestelmä kattaa kuitenkin online-ympäristössä pelattavat pelit.

Euroopan interaktiivisten ohjelmistojen liitto (Interactive Software Federation of Europe – ISFE), joka on interaktiivisten pelikonsolien valmistajien, julkaisijoiden ja kehittäjien yleiseurooppalainen ammattialajärjestö on tehnyt mielenkiintoisen aloitteen yleiseurooppalaisesta ikäluokitusjärjestelmästä, PEGI:stä. PEGI on interaktiivisten pelien uusi yleiseurooppalainen ikäluokitusjärjestelmä. Järjestelmän tarkoituksena on varmistaa, että alaikäiset eivät saa haltuunsa ikäisilleen sopimattomia pelejä, ja sitä tukevat suurimmat konsolivalmistajat sekä interaktiivisten pelien kustantajat ja kehittäjät kaikkialla Euroopassa.

PEGI käynnistettiin huhtikuussa 2003 ja se korvaa suurimpaan osaan Eurooppaa sovellettavana yhtenäisenä järjestelmänä useat kansalliset ikäluokitusjärjestelmät⁴⁷. Ikäluokitusjärjestelmään kuuluu kaksi erillistä, mutta toisiaan täydentävää osaa. Ensimmäinen osa on ikäluokitus ja se vastaa joitakin aiempia luokitusjärjestelmiä. PEGI-ikärajat ovat

⁴⁴ Neuvoston päätöslauselma, annettu 1.3.2002, kuluttajien, erityisesti nuorten, suojelusta ottamalla käyttöön tiettyjä video- ja tietokonepelejä koskevat ikäryhmäsuositukset (2002/C 65/02).

⁴⁵ Saksa, Ranska, Irlanti, Suomi, Ruotsi ja Yhdistynyt kuningaskunta.

⁴⁶ Tanska, Saksa, Espanja, Ranska, Irlanti, Portugali, Suomi, Ruotsi ja Yhdistynyt kuningaskunta.

⁴⁷ ISFE:n mukaan PEGI:ä sovelletaan seuraavissa 16 maassa levitettyihin tuotteisiin: Belgia, Tanska, Kreikka, Espanja, Ranska, Irlanti, Italia, Luxemburg, Alankomaat, Itävalta, Portugali, Suomi, Ruotsi, Yhdistynyt kuningaskunta, Norja ja Sveitsi.

merkitään seuraavasti: 3+, 7+, 12+, 16+ ja 18+. Uuden järjestelmän toinen osa koostuu useista pelikuvaajista, jotka ovat pelikotelon taakse merkittyjä ja pelin sisältöä kuvaavia tunnuksia. Kuvaajia voi olla pelityypin mukaan jopa kuusi. Sisällön soveltuvuus vastaa pelin ikäluokitusta. PEGI-kuvaajat ovat hyvin samankaltaisia Alankomaiden audiovisuaalisen mediassa käytetyn Kijkwijzer-luokituksen kanssa. Vanhemmat voivat ikäluokituksen ja pelikuvaajien perusteella ostaa pelejä lapsilleen varmoina siitä, että ostettu peli on tulevan pelaajan iälle sopiva. PEGI-luokitusta sovelletaan perinteisten pelien vähittäismyyntipaikkojen lisäksi myös Internetin kautta myytäviin peleihin, joita pelataan tai jotka ladataan online-peliympäristössä tai jotka toimitetaan lehtimyyntin välityksellä.

PEGI-järjestelmän hallinnosta vastaa Alankomaiden Audiovisuaalisen median luokituslaitos, NICAM, joka myös vastaa Kijkwijzer-järjestelmästä. Yhdistyneessä kuningaskunnassa NICAM:n asiamiehenä toimii Video Standards Council (VSC).

PEGI-järjestelmä kehitettiin Euroopassa käytettyjen järjestelmien pohjalta. PEGI:n suunnitteluun, arviointimuotoon ja järjestelmän organisaation muotoiluun osallistui aktiivisesti eri tahojen, kuten kuluttajien, vanhempien ja uskonnollisten ryhmien edustajia. PEGI laadittiin siihen osallistuvien maiden eri kulttuurimalleille ja asenteille sopivaksi. Vapaaehtoisuuteen perustuvaa PEGI-järjestelmään sovelletaan sen kaikissa vaiheissa alaikäisten suojelemiseksi tarkoitettua voimassa olevaa, laajempaa säännöstöä, jonka hallitukset antavat ja panevat täytäntöön. Näin ollen PEGI-järjestelmään sovelletaan tämän alan kaikkia nykyisiä ja tulevia lakeja ja asetuksia.

3.6. Rotuun, sukupuoleen tai kansallisuuteen perustuvan syrjinnän vastaiset toimenpiteet.

Komissio päätti kesäkuussa 2003 laatia säännösten, jolla estettäisiin työpaikkojen ulkopuolista syrjintää. Alkuperäisessä luonnoksessa otettiin huomioon mainonta ja naisten esiintyminen mediassa, erityisesti ihmisarvoa loukkaavissa kuvissa. Ottaen kuitenkin huomioon lainsäädännön ja käytännön vaikeudet ja sukupuolisten stereotyyppien käytön kieltö, säännösluonnos rajoitetaan koskemaan tavaroiden ja palvelujen saatavuutta.

Koska suositus koskee kaikkia median muotoja ja kattaa jo ihmisarvoon liittyvät seikat, komissio ehdottaa, että tarkasteltaisiin, olisiko suosituksessa oltava tarkempi maininta rotuun, sukupuoleen ja kansallisuuteen perustuvan syrjinnän kiellosta.

3.7. Kuluttajayhdistykset

Kuluttajayhdistykset ovat osallistuneet *Neues Jugendschutzrecht*⁴⁸ koskevaan lainsäädäntöprosessiin, säännöksen arviointiin⁴⁹, luokitusjärjestelmän (signalétique)⁵⁰ ajan tasalle saattamiseen, keskusteluun ja foorumeihin⁵¹. Yhdessä jäsenvaltiossa⁵² kuluttajayhdistykset kuuluvat (radio- ja televisiolähetysten) sääntelyviranomaisen neuvoantava komitea. Lisäksi kuluttajayhdistykset osallistuvat PEGI-järjestelmän toteuttamiseen ja kehittämiseen.

⁴⁸ Saksa.

⁴⁹ Itävalta.

⁵⁰ Ranska ja Kypros.

⁵¹ Viro.

⁵² Belgia (ranskankielinen yhteisö).

4. PÄÄTELMÄT

Suosituksessa kehoitetaan jäsenvaltioita, toimialaa ja asianomaisia sekä komissiota edistämään alaikäisten ja ihmisarvon suojelua televisio- ja radiolähetyksissä ja Internetissä. Internetin laiton, haitallinen ja vastenmielinen sisältö huolestuttaa edelleen lainsäätäjiä, toimialoja ja vanhempia. Uusia haasteita ilmaantuu ja ne voivat olla määrällisiä (lisää laitonta sisältöä) ja laadullisia (uudenlaista toimintaa ja uusia tuotteita). Turvallisen ympäristön tarve kasvaa entisestään, kun otetaan huomioon, että tietokoneiden teho ja varastointikyky kasvavat jatkuvasti ja että lähetystekniikan avulla sisältöä voidaan levittää eri tavoin, esimerkiksi videoita 3G matkapuhelimiin.

Jäsenvaltiot (sekä unioniin liittyvät maat ja kyselyyn vastanneet muut valtiot) soveltavat suositusta edelleen eri tavoin. Vihjelinjojen ja käytännesääntöjen määrä on kuitenkin lisääntynyt merkittävästi. Myönteistä on myös se, että kaksi kyselyyn vastannutta ja unioniin liittyvää maata on perustanut vihjelinjat. Erittäin myönteistä kehitystä osoittaa myös se, että useimmat jäsenvaltiot ovat käynnistäneet Internetin käyttöturvallisuutta edistävät kampanjat. Kyselyyn saatujen vastausten perusteella on kuitenkin todettava, että alaikäisten suojelua koskevien toimenpiteiden soveltamisala ei unioniin liittyvissä maissa näytä olevan yhtä laaja kuin nykyisissä jäsenvaltioissa.

Vaikka itse- ja yhteissääntely on edelleen vähiten kehittynyttä televisio- ja radiolähetystoiminnassa, niitä koskevat järjestelmät tuntuvat toimivan melko hyvin. Kuluttajayhdistysten ja muiden asianomaisten osallistumisessa käytännesääntöjen ja itsesääntelyaloitteiden laadintaan on kuitenkin vielä toivomisen varaa.

Useimmissa jäsenvaltioissa ja unioniin liittyvissä valtioissa UMTS:ää koskevat toimenpiteet ja aloitteet sekä verkkojutteluryhmien valvonta on edelleen melko epämääräistä tai perustuu pelkkään itsesääntelyyn.

ICRA kehittää edelleen Internetiä varten luotettavia suodatus- ja luokitusjärjestelmiä. Euroopan parlamentti on lisäksi kannustanut DVB-konsortiota kehittämään luotettavia suodatus- ja luokitusjärjestelmiä digitaalista televisio- ja radiolähetysä varten. DVB-konsortiolta ei toistaiseksi ole saatu lisätietoja asiasta. Riippumattoman tutkimuksen *Study on the rating practice used for audiovisual works in the European Union* (tutkimuksen audiovisuaalisten teosten luokituskäytännöstä Euroopan unionissa) päätelmissä todetaan muun muassa, että **kiireellistä luokitusjärjestelmien yhdenmukaistamisen tarvetta ei ole toimialalla eikä kuluttajilla**. Jos nyt **ikäluokituksen yhdenmukaistamisella** ei ole kiirettä, PEGI-ikäluokitusjärjestelmä on sitäkin mielenkiintoisempi aloite, sillä sehan korvaa useimmat kansalliset videopelien luokitusjärjestelmät.

Internetin käyttöturvallisuutta parantavan ohjelman kautta pyritään rahoittamaan toimenpiteitä, joilla annetaan Euroopan unionin vastaus Internetin laittomaan ja haitalliseen sisältöön. Internetin käyttöturvallisuuden parantamista koskeva toimintasuunnitelma ulottuu koskemaan uutta teknologiaa, mukaan lukien langattomissa ja laajakaistaverkoissa tarjottava sisältö, online-pelit, käyttäjätietokoneiden väliset suorat tiedostojen siirrot ja kaikenlainen tosiaikainen viestintä, kuten verkkojutteluryhmät ja pikaviestipalvelut. Sen tärkeimpänä tarkoituksena on parantaa lasten ja alaikäisten suojelua. Eri toimin pyritään varmistamaan, että laiton ja haitallinen sisältö sekä huolestuttava toiminta onnistutaan ehkäisemään laajemmalla alueella, mukaan lukien rasismi ja väkivalta.

Online-mediaa koskeva vastineoikeus voitaisiin liittää suositukseen ensimmäisenä askeleena kohti tehokasta koko mediaan sovellettavaa vastineoikeutta, mukaan lukien tapaukset, joissa väite on julkaistu toisessa maassa. Komissio osallistuu myös aktiivisesti Euroopan neuvoston työhön, joka koskee vastineoikeutta online-ympäristössä.

Vastuu alaikäisten suojelusta median haitallisilta vaikutuksilta on yleensä jaettu. Lainsäätäjillä, audiovisuaali-alalla **ja vanhemmilla** on oma osuutensa tavoitteen saavuttamisessa. Medialukutaitoiset lapset ja vanhemmat, joita tehokkaat itsesääntely ja luokitusjärjestelmät tukevat, ovat parhaiten varustautuneet kohtaamaan tulevaisuuden maailman. Niinpä medialukutaidon liittäminen suositukseen vaikuttaa aivan aiheelliselta.

Audiovisuaalisen sisällön luokitus on erittäin tärkeä osa alaikäisten suojelua. Kulttuuri- ja sosiaalinen ympäristö vaihtelee jäsenvaltioittain, minkä vuoksi ohjelmat on syytä luokitella kansallisella tasolla. Kentällä voitaisiin kuitenkin saavuttaa yhdenmukaisuutta jäsenvaltioissa toteutettavalla itse- ja yhteissääntelyelinten yhteistyöllä ja parhaiden käytänteiden vaihdolla, joka voisi koskea esim. yhteisiä tunnuskuvia, joiden avulla katsojat pystyisivät arvioimaan ohjelmien sisältöä.

Komissio aikoo täydentää televisio ilman rajoja -direktiiviä koskevaa yleistä kuulemisprosessia ja tätä arviointikertomusta ja ehdottaa suositusten ajan tasalle saattamista vuoden 2004 alkupuoliskolla. Ajan tasalle saattaminen voisi koskea tiettyjä erityisaiheita, kuten medialukutaitoa, vastineoikeutta sekä syrjinnänvastaisia toimenpiteitä ja toimenpiteitä rotuun, sukupuoleen ja kansallisuuteen perustuvaan vihaan yllyttämistä vastaan kaikissa online-viestimissä.

Liite

Kyselylomake

Tausta: neuvoston suositus, annettu 24 päivänä syyskuuta 1998, Euroopan audiovisuaalisia ja tietopalveluja tuottavien yritysten kilpailukyvyn parantamisesta edistämällä kansallisia järjestelmiä, joiden tarkoituksena on saattaa alaikäisten ja ihmisarvon suojele vertailukelpoiselle ja tehokkaalle tasolle (98/560/EY)

Internet

1. Toimiiko maassanne Internet-palveluntarjoajien järjestö? Jos näin on, antakaa sen tai niiden tiedot.
2. Ovatko maassanne toimivat Internet-palveluntarjoajat laatineet käytäntesääntöjä? Mikäli mahdollista, lähettäkää niistä jäljennös taa ilmoittakaa missä www-osoitteessa niihin voi tutustua.
3. Missä määrin viranomaiset ja kuluttajat olivat mukana palveluntarjoajien käytäntesääntöjen laadinnassa? Onko viranomaisia ja kuluttajia kuultava, kun sääntöjä tarkistetaan tai muutetaan?
4. Onko maanne lainsäädännössä vaatimuksia, joita sovelletaan **nimenomaan** Internet-palveluntarjoajiin ja siihen, miten näiden on toimittava Internetin välityksellä käyttöön saatavan laittoman tai haitallisen sisällön suhteen? Mitä nämä vaatimukset ovat?
5. Edellytetäänkö Internet-palveluntarjoajien ilmoittavan poliisille tai oikeusviranomaisille Internetin kautta saatavilla olevasta ihmisarvoa loukkaavasta laittomasta sisällöstä?
6. Onko maahanne perustettu vihjelinjoja, johon haitallisesta tai laittomasta Internet-sisällöstä voi ilmoittaa? Antakaa vihjelinjan tai -linjojen yhteystiedot (myös www- ja sähköpostiosoite) sekä tiedot niiden rahoitusjärjestelyistä.
7. Arviolta mikä osa raportoidusta ongelmallisesta Internet-sisällöstä sijaitsee maanne tai EU-maiden ulkopuolella toimivalla palvelimella?
8. Millä toimilla tai aloitteilla viranomaiset tai palveluntarjoajat ovat tehneet vihjelinjoja tunnetuksi? Pidetäänkö näitä toimia tai aloitteita tehokkaina?
9. Mikäli vihjelinjoja on otettu käyttöön, antakaa mahdollisuuksien mukaan arvio siitä, miten tehokkaasti ne ovat vähentäneet haitallisen ja laittoman sisällön määrää ja saatavuutta. Voitte ilmoittaa tässä esim. yleisen mielipiteen ja palveluntarjoajien käsityksen tehokkuudesta.
10. Ovatko alan yritykset tai viranomaiset pyrkineet (paitsi mahdollisesti osallistumalla yhteisön toimintaohjelmasta rahoitettaviin toimiin Internetin turvallisuuden lisäämiseksi) kehittämään Internetiin sovellettavia suodatus- tai luokitusjärjestelmiä maassanne? Miten niissä on edistytty ja mitä ongelmia on kohdattu?
11. Velvoitetaanko lainsäädännössä tai alan käytäntesäännöissä Internet-palveluntarjoajat tiedottamaan asiakkailleen saatavilla olevista seulonta- ja luokitusjärjestelmistä ja käyttäjän iän tarkistamiseen käytettävistä ohjelmistoista?

12. Millä toimilla on valtakunnallisesti, alueellisesti tai paikallisesti levitetty tietoa Internetin turvallisuudesta? Ovatko toimet osa laajempaa mediakasvatusohjelmaa? Onko toimia tuettu julkisin vai yksityisin varoin (esim. yrityksiltä tai vapaaehtoisjärjestöiltä saaduista varoista) vai molemmista lähteistä?

13. Tukevatko mitkään seikat käsitystä, että ihmisten huoli Internetin kautta saatavilla olevasta haitallisesta tai laittomasta sisällöstä olisi hidastanut Internetin kehitystä maassamme?

14. Pidetäänkö asiaa koskevaa tämänhetkistä kansainvälistä (erityisesti eurooppalaista) yhteistyötä riittävänä? Ellei pidetä, miten sitä pitäisi parantaa?

15. Kattavatko edellä mainitut itsesääntelytoimenpiteet tai sääntely langattomissa verkoissa tarjottavat palvelut, erityisesti UMTS-palvelut tai aiotaanko ne ulottaa koskemaan näitä palveluja?

16. Kuvatkaa, miten verkkojutteluryhmiä on pyritty valvomaan tai aiotaan valvoa, erityisesti, mihin toimenpiteisiin on ryhdytty väärinkäytösten ja alaikäisille haitallisen toiminnan torjumiseksi?

17. Kuvatkaa medialukutaidon kohentamiseksi toteutettuja toimenpiteitä (esim. onko lapsille opetettu uuden median vastuuntunnoista käyttöä)?

18. Sovelletaanko erityistä sääntelyä tai itsesääntelyä online-median vastineoikeutta koskeviin kysymyksiin? Onko näissä asioissa ilmaantunut kahtena viime vuotena konkreettisia ongelmia, erityisesti sellaisia, joilla voisi olla rajat ylittäviä vaikutuksia?

Televisio- ja radiotoiminta

19. Onko maamme televisio- ja radioyhtiöillä alaikäisten suojelua koskevaa itsesääntelyjärjestelmää? Kuvaile sitä erityisesti jäsenistön kannalta.

20. Kuuluuko itsesääntelyjärjestelmään alaikäisten suojelua ja haitallista sisältöä käsitteleviä käytäntösääntöjä? (Tämä kysymys ei koske alaikäisille tarkoitettua mainontaa, vaan tässä tarkoitetaan sellaista audiovisuaalista sisältöä, joka voi olla haitallista alaikäisille, sisältyipä se mainoksiin tai varsinaiseen ohjelmistoon.)

21. Edellytetäänkö lainsäädännössä tai käytäntösäännöissä, että kuvaruudussa esitetään varoitus mahdollisesti haitallisesta televisio-ohjelmasta? Edellytetäänkö niissä, että ennen ohjelman alkua lähetetään kuultava varoitus? Mikäli tällaisia menetelmiä on käytössä, pidetäänkö niitä tehokkaina?

22. Käyttääkö jokin maassamme toimiva televisio- tai radioyhtiö teknisiä suodatuslaitteita varmistaakseen, etteivät alaikäiset voi katsella haitallisia ohjelmia? Millä toimilla ja aloitteilla on siinä tapauksessa varmistettu, että lasten vanhemmat ja holhoojat tietävät näistä laitteista ja osaavat käyttää niitä? Pidetäänkö laitteita maassamme tehokkaana keinona suojella alaikäisiä?

23. Kuvatkaa medialukutaidon kohentamiseksi toteutettuja toimenpiteitä (esim. onko lapsille opetettu uuden median vastuuntunnoista käyttöä)?

Videopeli-ohjelmistot

24. Onko maanne lainsäädännössä erityisiä säännöksiä videopelien myynnistä? (Kysymyksessä tarkoitetaan videopeliohjelmistojen konkreettista myyntiä, ei ohjelmistojen tarjoamista Internetissä ladattaviksi tietokoneelle.)

25. Onko maassanne käytössä itsesääntelyjärjestelmää, joka kattaa ikärajoitusten asettamisen videopeleille? (esim. itseluokitusjärjestelmää, jota Interactive Software Federation of Europe – ISFE eli Euroopan interaktiivisten ohjelmistojen liitto on esittänyt) Jos on kuvatkaa sitä tarkemmin.

26. Pidetäänkö nykyisiä toimia tehokkaana keinona suojella alaikäisiä haitallisilta videopeleiltä?

27. Online-pelit ja tietokonepelit, esimerkiksi paikallisverkoissa saatavilla olevat, ovat hyvin samankaltaisia. Onko ne maassanne liitetty itsesääntely- ja/tai lainsäädäntötoimiin?

Muut sisällönvälitysjärjestelmät

28. Ovatko maanne elokuva-, videonauha- ja DVD-luokitusjärjestelmät muuttuneet merkittävällä tavalla sitten vuoden 2000?

Yleistä

29. Miten kuluttajayhdistykset, vapaaehtois- ja kansalaisjärjestöt on saatu mukaan suosituksen toteuttamiseen maassanne?

30. Pidetäänkö audiovisuaalisen median (elokuvan, television, videonauhojen, videopelien, Internetin) erilaisten luokitusjärjestelmien keskinäistä yhtenäisyyttä maassanne ongelmallisena? Onko se esimerkiksi kuluttajien kannalta sekavaa? Onko valmisteilla toimia tai aloitteita, joilla yhtenäistettäisiin audiovisuaalisen median arviointia ja luokittelua? Onko tässä asiassa ollut yhteistyötä muiden jäsenvaltioiden tai ulkomaalaisten järjestöjen kanssa?

31. Onko alaikäisten suojelua täydennetty maassanne tieteellisellä työllä tai erityisin tutkimuksin, jotka ovat kohdistuneet väkivaltaiseen tai muuten haitalliseen sisältöön ja niistä alaikäisille aiheutuviin vaikutuksiin? Onko televisio- ja radiotoiminnan harjoittajien ja Internet-palveluntarjoajien kesken tehty vapaaehtoisia sopimuksia?

32. Jos tällaisia tutkimuksia tai tieteellisiä raportteja on tehty, pyydämme toimittamaan niistä jäljennökset tai antamaan tarkempia tietoja.

33. Komissio ymmärtää, etteivät jäsenvaltioiden viranomaiset välttämättä pysty vastaamaan kaikkiin tässä esitettyihin kysymyksiin. Komissio pyytää viranomaisia kuitenkin vastaamaan niihin mahdollisimman kattavasti. Viranomaisia pyydetään myös ilmoittamaan kaikista muista sellaisista seikoista tai näkemyksistä, jotka voisivat auttaa komissiota arvioimaan, kuinka tehokasta alaikäisten suojelusta annettua suositusta on.